

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 436/2014-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. júla 2014 predbežne prerokoval návrh M. G, zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Vozárom, Csc., Advokátska kancelária, Kamenárska 17/a, Bratislava, na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií sp. zn. VP/04/13-K z 23. mája 2013, za účasti Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií, a takto

r o z h o d o l :

Návrh M. G. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený a rozhodnutie Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií sp. zn. VP/04/13-K z 23. mája 2013 p o t v r d z u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 8. augusta 2013 doručený návrh M. G. (ďalej len „navrhovateľ“), na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií (ďalej len „výbor“) sp. zn. VP/04/13-K z 23. mája 2013.

Z návrhu a jeho príloh vyplýva, že rozhodnutím sp. zn. VP/04/13-K z 23. mája 2013 výbor uložil navrhovateľovi ako verejnému funkcionárovi zastávajúcemu funkciu predsedu predstavenstva Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. (ďalej len „dotknutá akciová spoločnosť“), pokutu v sume zodpovedajúcej 12 - násobku jeho mesačnému platu verejného funkcionára, a to ako sankciu za to, že navrhovateľ ako verejný funkcionár uzatvoril v mene dotknutej akciovej spoločnosti (poistník) s Allianz – Slovenskou poisťovňou, a. s., a spol. (poisťovateľ) poistnú zmluvu č. 411 014 546 z 5. júna 2012 o „*Poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti*“ (ďalej len „dotknutá poistná zmluva“), čím mal podľa konštatovania výboru porušiť ustanovenie čl. 4 ods. 1 a ods. 2 písm. a) ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z. (ďalej aj „ústavný zákon o ochrane verejného záujmu“) tým, že uprednostnil osobný záujem pred verejným záujmom, pretože predmetná poistná zmluva umožňovala poistné plnenie v jeho vlastný prospech.

V návrhu podanom ústavnému súdu navrhovateľ uviedol, že napádané rozhodnutie výboru považuje za nesprávne z dôvodu, že je založené na neúplnom zistení rozhodných skutkových okolností, ktoré boli navyše nesprávne právne posúdené. Svoj záver navrhovateľ argumentačne odôvodňuje predovšetkým tým, že podľa jeho názoru výbor nezohľadnil význam a všeobecnú povahu poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti ani „... *obchodné zvyklosti v tejto oblasti a povinnosť štatutárnych zástupcov minimalizovať prípadnú škodu...*“ a v tejto súvislosti navrhovateľ poukázal na právnu podstatu tohto typu poistenia. Navrhovateľ vo svojej argumentácii poukázal na skutočnosť, že poistné podmienky obsiahnuté v dotknutej poistnej zmluve sú štandardnými na slovenskom poistnom trhu, ktoré poskytujú jednotliví poisťovatelia pre daný typ poistenia, a konštatoval, že „*Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti nie je v súčasnosti žiadnou novinkou a ide o štandardný poistný produkt...*“, pričom túto argumentáciu navrhovateľ použil ako obranu aj proti záverom výboru o tom, že dotknutá poistná zmluva kryla „... *nielen poistenie náhrady spoločnosti, ale aj osobné, individuálne náklady členov orgánov a vedúcich zamestnancov spoločnosti... (poistenie nákladov na obhajobu aj v trestnom stíhaní a poistenie nákladov na styk*

s verejnosťou a zachovanie dobrého mena)...“, ktoré (náklady) na toto poistné krytie by v prípade absencie dotknutého poistenia podľa výboru mala znášať sama poistená fyzická osoba, a nie spoločnosť. Podľa navrhovateľa výbor nezohľadnil, že dotknutá poistná zmluva bola výsledkom verejného obstarávania, ktorého súťažné podklady schvaľovalo predstavenstvo v čase, keď navrhovateľ nebol jeho členom, pričom predsedom predstavenstva sa navrhovateľ mal stať až v čase skončenia predmetného verejného obstarávania. Napokon navrhovateľ poukázal na skutočnosť, že konal v súlade s verejným záujmom chrániť majetok dotknutej akciovej spoločnosti v prípadoch, keď by ten bol ohrozený v dôsledku škody spôsobenej priamo jej alebo tretím osobám, a to rozhodnutím orgánu spoločnosti prijatým s odbornou starostlivosťou, pričom v tejto súvislosti navrhovateľ poukázal, že poistné krytie v dotknutej poistnej zmluve sa malo vzťahovať „... *len na konanie, ktorého výsledkom bolo rozhodnutie prijaté s odbornou starostlivosťou, v súlade so záujmami spoločnosti a akcionárov“*, nie však na škodu spôsobenú úmyselným porušením povinností alebo úmyselným trestným činom podvodu či zneužitia právomoci a pod.

Navrhovateľ v návrhu okrem iného uviedol:

«Podstatou poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti je ochrana (majetku) spoločnosti a nie samotných členov orgánov spoločnosti. Takéto poistenie štandardne uzatvára samotná spoločnosť vo vlastnom mene a vo vlastnom záujme...

... v odôvodnení rozhodnutia Výbor argumentuje, že bolo možné pri uzatváraní takýchto poistných zmlúv oddeliť individuálne plnenie v prospech (na ochranu) pracovníka poistenej spoločnosti od celkového plnenia, v prospech samotnej poistenej spoločnosti.

Uvedená argumentácia Výboru je vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti v rozpore so špecifickým charakterom, významom a účelom poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti.

Navyše poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov má svoj význam aj v tom zmysle, že individuálne poistenie členov orgánov spoločnosti by bolo možné len na podstatne nižšiu výšku poistného krytia. ...

Poistenie zodpovednosti členov orgánov spoločnosti má za účel pokryť celý komplex zodpovednostných vzťahov, ktoré vznikajú v rámci obchodného vedenia spoločnosti na strane štatutárnych orgánov, ale aj ďalších riadiacich pracovníkov spoločnosti v pracovnoprávnom vzťahu. ...

Podľa odôvodnenia predmetného rozhodnutia Výboru, keďže na strane poistníka uzatváral poistnú zmluvu verejný funkcionár M. G. ako člen štatutárneho orgánu akciovej spoločnosti, je zodpovedný za obsah zmluvy a uvedené možné budúce plnenie v prospech jeho samotného. Výbor nezohľadnil skutočnosť, že takéto poistenie neprináša bezprostredný prospech pre členov štatutárneho orgánu. Hovorí preto o „prospechu jeho samotného“ je nenáležité a nezodpovedá zneniu zmluvy. ...

V odôvodnení rozhodnutia Výbor na viacerých miestach poukazuje na ustanovenia poistnej zmluvy, ktoré boli individuálne dojednané, avšak žiadnym spôsobom nehodnotí ako sa tieto individuálne dojednania odchyľili od všeobecných poistných podmienok, neposudzuje ich výhodnosť či nevýhodnosť alebo význam pre spoločnosť. Výbor len stručne konštatuje, že „individuálneho prospechu si verejný funkcionár musel byť vedomý, keďže je obsiahnuté aj v individuálnych dojednaniach, nielen vo všeobecných poistných podmienkach.“ ...

Z poistnej zmluvy je zrejmé, že poistné krytie sa vzťahuje len na konanie, ktorého výsledkom bolo rozhodnutie prijaté s odbornou starostlivosťou, v súlade so záujmami spoločnosti a akcionárov. Poistenie sa podľa čl. 4 bod 1 písm. a) VPP - DO nevzťahuje na škodu vyplývajúcu z nároku uplatnenému voči poistenému, ktorá vyplýva z úmyselného porušenia povinností, úmyselného trestného činu, podvodu, zneužitia právomoci alebo akéhokoľvek iného činu alebo porušenia povinností, ktoré bolo vykonané s vedomím poisteného, že ide o porušenie povinností alebo právneho záväzku.

Máme za to, že v uzavretí poistnej zmluvy bol chránený verejný záujem, nakoľko v prípade, ak by Národná diaľničná spoločnosť, a. s. v dôsledku rozhodnutia orgánu spoločnosti prijatého s odbornou starostlivosťou spôsobila škodu tretej osobe, prípadne by takýmto rozhodnutím vznikla škoda priamo spoločnosti, a tento nárok by nebol krytý poistením, bol by nevymožiteľný, nakoľko majetok zodpovedného člena orgánu spoločnosti by s veľkou pravdepodobnosťou nekryl spôsobené škody.

Považujeme za potrebné uviesť, že samotná výška poistného závisí od bilančnej sumy spoločnosti, nie od počtu, prípadne rozsahu majetku poistených osôb, ktoré sú v zmluve uvedené vo všeobecnej rovine. Uzatvorením tohto typu poistenia je chránená spoločnosť a teda aj verejný záujem kontinuálne, bez ohľadu na čas a konkrétnu osobu člena orgánu spoločnosti. Tento postup len rešpektuje prax z prechádzajúcich období, kedy Národná diaľničná spoločnosť, a. s. od svojho vzniku bola krytá poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti. ...

Vyvodzovanie zodpovednosti za uzatvorenie predmetnej poistnej zmluvy voči navrhovateľovi je diskriminačné, jednak vo vzťahu k prechádzajúcim poistným zmluvám uzatvorených štatutárnymi orgánmi spoločnosti Národná diaľničná spoločnosť, a. s., a jednak vo vzťahu k poistným zmluvám totožného znenia, ktoré boli uzatvorené členmi štatutárnych orgánov iných štátnych akciových spoločností, a ktoré neboli žiadnym spôsobom spochybňované a voči štatutárnym orgánom nebola vyvodzovaná žiadna zodpovednosť.»

Vzhľadom na uvedené sa navrhovateľ domáha, aby „*Ústavný súd SR rozhodnutie Výboru NR SR pre nezlučiteľnosť funkcií č. VP/04/13-K zo dňa 23. mája 2013 zrušil*“.

Súčasne sa navrhovateľ domáhal, aby mu ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom v sume 322,96 €.

II.

Podľa čl. 10 ods. 2 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu dotknutý verejný funkcionár môže podať návrh na preskúmanie rozhodnutia výboru na ústavnom súde v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia podľa odseku 1, ktorým bola vyslovená strata mandátu alebo funkcie, alebo do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia podľa čl. 9 ods. 10 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, ktorým bolo rozhodnuté o pokute proti verejnému funkcionárovi. Podanie návrhu na preskúmanie rozhodnutia výboru má odkladný účinok. Ústavný súd rozhodne o tomto návrhu do 60 dní odo dňa jeho doručenia.

Konanie o preskúmaní takéhoto rozhodnutia pred ústavným súdom upravujú ustanovenia zákona. Rozhodnutie ústavného súdu je konečné okrem rozhodnutia podľa čl. 12 ods. 2.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu (§ 73b ods. 3 zákona o ústavnom súde) v konaní o preskúmanie rozhodnutia výboru vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov je preskúmanie, resp. zistenie, či konanie navrhovateľa ako verejného funkcionára bolo alebo nebolo v rozpore s dotknutými ustanoveniami ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, teda či povinnosti verejného funkcionára vyplývajúce mu z čl. 4 ods. 1 a ods. 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu porušil alebo neporušil.

Podľa čl. 4 ods. 1 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu verejný funkcionár je povinný pri výkone svojej funkcie presadzovať a chrániť verejný záujem. Pri výkone svojej funkcie verejný funkcionár nesmie uprednostniť osobný záujem pred verejným záujmom.

Podľa čl. 4 ods. 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu verejný funkcionár sa musí pri výkone svojej funkcie zdržať všetkého, čo môže byť v rozpore s týmto ústavným zákonom. Na tento účel verejný funkcionár nesmie využívať svoju

funkciu, právomoci z nej vyplývajúce a informácie nadobudnuté pri jej výkone alebo v súvislosti s jej výkonom na získavanie výhod vo svoj prospech, v prospech jemu blízkych osôb ani iných fyzických osôb alebo právnických osôb; to sa nevzťahuje na činnosť alebo úlohu, ktorá vyplýva verejnému funkcionárovi z výkonu jeho funkcie.

Výbor svoje rozhodnutie, ktorého preskúmania sa navrhovateľ domáha, odôvodnil takto:

«Výbor sa v konaní oboznámil s textom poistnej zmluvy, písomným znením informácie predsedu výboru zo dňa 4. decembra 2012, ako i s vyjadrením verejného funkcionára zo dňa 19. februára 2013. Na základe týchto podkladov sa výbor nestotožnil s tvrdením verejného funkcionára a s jeho kvalifikáciou inak nesporného skutkového stavu. Výbor rozhodol, že zo strany verejného funkcionára išlo o porušenie čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona.

Z hľadiska skutkového stavu je nesporné, že podľa uvedenej poistnej zmluvy č. 411 014 546 ňou verejný funkcionár M. G. poistil aj vlastnú osobu v plnom rozsahu rizík krytých poistnou zmluvou, a to za prostriedky akciovej spoločnosti Národná diaľničná spoločnosť, ktorá je v 100%-nom vlastníctve štátu.

Podľa poistnej zmluvy zahŕňal rozsah poistenia (i) poistenie členov orgánov spoločnosti a riadiacich zamestnancov spoločnosti, (ii) poistenie náhrady spoločnosti, (iii) poistenie nákladov obhajoby, súdnych trov, trov mimosúdneho vyrovnaní a (iv) poistenie nákladov na styk s verejnosťou a zachovanie dobrého mena.

Rozsah poistenia tak kryl nielen poistenie náhrady spoločnosti, ale aj osobné, individuálne náklady členov orgánov a vedúcich zamestnancov spoločností. Je potrebné poukázať napríklad na dve ďalšie ustanovenia poistnej zmluvy, kde sú súčasťou poistenia plnenia, ktoré sa týkajú výhradne členov orgánov ako fyzických osôb. Konkrétne:

- poistenie nákladov na obhajobu aj v trestnom stíhaní (článok 2-22 písm. a) všeobecných poistných podmienok uvádza, že náklady obhajoby zahŕňajú náklady obhajoby poisteného v prípravnom konaní, a pred súdom v trestnom konaní vedenom proti nemu, ak je vedené v súvislosti s nárokom na náhradu škody, a rovnaká formulácia je uvedená aj v bode 7 písm. a) osobitných dojednaní). Keďže sa predmetné ustanovenie uvádza aj*

v osobitných dojednaniach dojednaných individuálne, nemôže ísť o žiadne prehliadnutie, ale o úmysel.

• náklady na styk s verejnosťou a zachovanie dobrého mena sa výslovne týkajú nie dobrého mena právnickej osoby, ale poistených členov orgánov spoločnosti (článok 2-21 všeobecných poistných podmienok, ako aj bod 9 osobitných dojednaní). Keďže sa toto ustanovenie uvádza aj v osobitných dojednaniach, dojednaných individuálne (bod 9), opäť nemôže ísť o žiadne prehliadnutie, ale o úmysel. V oboch prípadoch ide o náklady, ktoré by pri absencii poistenia plne znášala poistená fyzická osoba a nie spoločnosť. Nemožno preto argumentovať, že by tieto dojednania akýmkoľvek spôsobom chránili spoločnosť, ako to vo svojom stanovisku vo všeobecnosti uviedol verejný funkcionár.

Tomuto konštatovaniu nasvedčuje skutočnosť, že bolo možné pri uzatváraní takýchto poistných zmlúv oddeliť individuálne plnenie v prospech (na ochranu) pracovníka poistenej spoločnosti od celkového plnenia, v prospech samotnej poistenej spoločnosti. Napríklad rovnaký poisťovateľ v inej poistnej zmluve o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti č. 411 016 472 uzavretej medzi Vodohospodárskou výstavbou š.p. Bratislava a Allianz Slovenská poisťovňa, a.s. Bratislava zo dňa 28. 2. 2013 poistné za jednotlivé časti poistnej zmluvy finančne rozdeľuje a následne tie, ktoré poisťujú individuálnu ochranu si hradia vedúci pracovníci zrážkou zo mzdy (nie je uhradené ich zamestnávateľom).

Pri posudzovaní uprednostnenia osobného záujmu nad verejným, sa treba zaoberať obchodnoprávnymi aj pracovnoprávnymi aspektmi veci vzhľadom na to, že verejný funkcionár je nielen členom orgánu spoločnosti, ale aj jej zamestnancom.

Vo vzťahu k obchodnoprávnym aspektom ide predovšetkým o § 194 ods. 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej „obchodný zákonník“), podľa ktorého sú členovia predstavenstva povinní vykonávať svoju pôsobnosť s náležitou starostlivosťou, ktorá zahŕňa povinnosť vykonávať ju s odbornou starostlivosťou, a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej akcionárov. Najmä sú povinní zaobstarať si, a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia, zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách a skutočnostiach, ktorých prezradenie tretím osobám by mohlo spoločnosti spôsobiť škodu alebo ohroziť jej záujmy alebo záujmy jej akcionárov, a pri výkone svojej pôsobnosti nesmú uprednostňovať

svoje záujmy, záujmy len niektorých akcionárov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti.

Podľa § 194 ods. 6 obchodného zákonníka prvej vety platí, že tí členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili.

V zmysle § 194 ods. 7 obchodného zákonníka sa uvádza, že člen predstavenstva nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti. Členovia predstavenstva nezodpovedajú za škodu spôsobenú spoločnosti konaním, ktorým vykonávali uznesenie valného zhromaždenia; to neplatí, ak je uznesenie valného zhromaždenia v rozpore s právnymi predpismi alebo stanovami spoločnosti. Členov predstavenstva nezbavuje zodpovednosti, ak ich konanie schválila dozorná rada.

Podľa § 194 ods. 8 obchodného zákonníka sú zakázané dohody medzi spoločnosťou a členom predstavenstva vylučujúce alebo obmedzujúce zodpovednosť člena predstavenstva; stanovy nemôžu obmedziť alebo vylúčiť zodpovednosť člena predstavenstva. Spoločnosť sa môže vzdať nárokov na náhradu škody voči členom predstavenstva alebo uzatvoriť s nimi dohodu o urovnaní najskôr po troch rokoch od ich vzniku, a to len ak s tým vysloví súhlas valné zhromaždenie, a ak proti takémuto rozhodnutiu na valnom zhromaždení nevznesie do zápisnice protest menšina akcionárov s akciami, ktorých menovitá hodnota dosahuje najmenej 5 % základného imania.

Nasledujúci ods. 9 cit. § 194 obchodného zákonníka uvádza, že nároky spoločnosti na náhradu škody voči členom predstavenstva môže uplatniť vo svojom mene a na vlastný účet veriteľ spoločnosti, ak nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku spoločnosti. Ustanovenia odsekov 6 až 8 sa použijú primerane. Nároky veriteľov spoločnosti voči členom predstavenstva nezanikajú, ak sa spoločnosť vzdá nárokov na náhradu škody alebo s nimi uzatvorí dohodu o urovnaní. Ak je na majetok spoločnosti vyhlásený konkurz, uplatňuje nároky veriteľov spoločnosti voči členom predstavenstva správca konkurznej podstaty.

Výbor tiež zbral do úvahy skutočnosť, že verejný funkcionár ako člen štatutárneho orgánu poisťníka, uzavrel poisťnú zmluvu na poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú vedúcimi pracovníkmi štátnej akciovej spoločnosti tretím osobám, vrátane pracovnoprávnej

zodpovednosti (bod 20 opisu predmetu zákazky). Zaoberal sa skutočnosťou, že člen štatutárneho orgánu poisťníka bol v rovnaký moment aj verejným funkcionárom, a predmetné poistenie smerovalo aj k úhrade škody spôsobenej v rámci pracovnoprávneho vzťahu.

Pritom pracovnoprávna zodpovednosť je sankčný vzťah, ktorý vzniká porušením povinnosti, a ktorého hlavným obsahom je povinnosť škodcu uhradiť škodu, a právo poškodeného túto náhradu škody požadovať. Samozrejme existuje právna možnosť poistiť sa i za škodu vyplývajúcu z pracovnoprávneho vzťahu, avšak v takomto prípade je logické a v súlade s dobrými mravmi, aby náklady znášal ten, kto bude mať z toho určitú výhodu (prospech). V prípade, že tomu tak nie je, a náklady na poistné má hradiť zamestnávateľ, stráca sa tým nielen reparačná a satisfakčná funkcia pracovnoprávnej zodpovednosti, ale najmä preventívna funkcia vymedzená vo viacerých ustanoveniach pracovnoprávnych predpisov.

Medzi základné povinnosti zamestnancov patrí povinnosť chrániť majetok zamestnávateľa. Zamestnanci sú povinní riadne hospodáriť s prostriedkami, ktoré im zveril zamestnávateľ, chrániť jeho majetok, a nekonať v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa (§ 81 písm. e) ZP).

Uzavretie takejto poistnej zmluvy, pri ktorej zamestnanec nemá zodpovednosť za svoje konanie a za škodu, ktorú tým spôsobí, nie je bežné, a pokiaľ je, treba skúmať, v koho prospech je uzavretá. Samozrejme je to poisťník, ktorý je chránený voči konaniu svojho zamestnanca, ale na druhej strane aj poistený vedúci zamestnanec, ktorý nebude mať v tomto prípade povinnosť škodu nahradiť osobne a zo svojho, a to i v prípade, že o tom rozhodne súd alebo iný orgán, keďže vždy ide o zavinené konanie.

V prípade, že takúto zmluvu uzavrie v mene zamestnávateľa jeho štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, je to vždy otázka jeho zodpovednosti za takéto konanie, avšak ak za zamestnávateľa koná verejný funkcionár, nastane stav nielen etického, či morálneho konfliktu, ale aj konfliktu verejného záujmu a osobného záujmu. Pokiaľ verejný funkcionár má takúto poistnú zmluvu v mene zamestnávateľa, ale v prospech svojej osoby (i keď ide o prípadné budúce možné plnenie), nastáva tu konflikt záujmov, keďže takúto zmluvu uzavrel za prostriedky štátnej akciovej spoločnosti, a nie zo svojich prostriedkov. Je potrebné uviesť, že pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti akciovej spoločnosti za škody

spôsobené jej vedúcimi zamestnancami tretej osobe, má poistenie svoje opodstatnenie. Avšak ak toto poistenie vylučuje realizáciu pracovnoprávnej zodpovednosti, ktorá má nastúpiť na základe pracovnoprávnych predpisov voči zavinenému konaniu vedúcich zamestnancov je potrebné, aby sa dôsledne zvažovalo o aký záujem ide. Ak teda verejný funkcionár uzavrie takúto poistnú zmluvu v prospech budúceho možného plnenia vo svoj prospech (nemožnosť realizácie pracovnoprávnej zodpovednosti voči jeho osobe), ide o osobný záujem, ktorý nesmie prevažovať nad verejným záujmom.

Pokiaľ sa týka bodu 7 poistnej zmluvy medzi Národnou diaľničnou spoločnosťou, a. s. Bratislava a Allianz Slovenská poisťovňa, a. s. Bratislava, tento obsahuje ustanovenia takéhoto druhu, pričom ich nebolo nevyhnutné uzavrieť. Keďže na strane poistenca uzatváral poistnú zmluvu tiež verejný funkcionár M. G., ako člen štatutárneho orgánu poistenej akciovej spoločnosti, je zodpovedný i za obsah zmluvy, a uvedené možné budúce plnenie v prospech jeho samotného. Tým, že takéto plnenie dojednal, a takúto poistnú zmluvu v mene spoločnosti uzavrel, sa dopustil konania v rozpore s čl. 4 ods. 1 a čl. 4 ods. 2 písm. a) ústavného zákona, a naplnil tým skutkový a právny stav tak, ako je uvedený vo výroku tohto rozhodnutia.

Uzavretie predmetného poistenia prináša majetkový prospech členom orgánov Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. Bratislava, nakoľko prípadné škody bude za nich vyplácať poisťovňa a poistenie je platené z prostriedkov spoločnosti, nie samotnými členmi orgánov. Skutočnosť, že aj zaplatené poistné predstavuje majetkový prospech, je zrejmá napríklad aj z odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. augusta 1999, sp. zn. I Obo 56/99.»

V súvislosti s návrhom navrhovateľa ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že napádané rozhodnutie výboru bolo navrhovateľovi doručené 16. júla 2013, pričom jeho samotný návrh adresovaný ústavnému súdu bol podaný na poštovú prepravu 7. augusta 2013 (ústavnému súdu doručený 8. augusta 2013), čo znamená, že návrh navrhovateľa bol ústavnému súdu podaný v lehote podľa citovaného čl. 10 ods. 2 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, t. j. bol podaný riadne a včas.

Podstata argumentácie navrhovateľa je založená na jeho konštatácii o štandardnosti dojednaní obsiahnutých v dotknutej poisťnej zmluve, ktoré mali byť dojednané výlučne v prospech a v záujme ochrany majetku dotknutej akciovej spoločnosti, a nie v záujme ochrany majetku členov jej riadiacich orgánov, ktorí sú v tejto dotknutej poisťnej zmluve označení ako „poistené“ osoby. Súčasne navrhovateľ vo všeobecnej rovine poukázal na skutočnosť, že obdobné poisťné zmluvy majú uzavreté aj iné spoločnosti vo vlastníctve štátu, pričom zdôraznil, že ide o štandardný typ poistenia.

V uvedených súvislostiach ústavný súd na margo tvrdeného poukazuje na skutočnosť, že iba samotné konštatovanie o štandardnosti dotknutých zmluvných dojednaní, ešte bez ďalšieho nie je dôkazom o ich ústavnosti v prípade ak tieto zmluvné dojednania neboli podrobené testu ústavnosti, a to napr. aj skrze ustanovení ústavného zákona o ochrane verejného záujmu.

V danom prípade je dotknutá akciová spoločnosť spoločnosťou v 100 % vlastníctve štátu (štát je jej jediným akcionárom, pozn.), ktorej sa právna forma, štruktúra (čo sa týka riadiacich orgánov) a fungovanie spravuje príslušnými ustanoveniami § 154 a nasl. Obchodného zákonníka upravujúcimi problematiku akciovej spoločnosti. Podľa Obchodného zákonníka je osobitne v § 154 ods. 1 upravená zodpovednosť akciovej spoločnosti ako celku navonok voči tretím osobám za nesplnenie si svojich záväzkov a v § 194 ods. 6 je osobitne upravená zodpovednosť členov predstavenstva akciovej spoločnosti ako jej vrcholových riadiacich pracovníkov dovnútra voči samotnej akciovej spoločnosti za škodu, ktorú by jej spôsobili nesplnením si svojich povinností pri výkone svojej pôsobnosti.

Podľa § 154 ods. 1 Obchodného zákonníka spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti.

Podľa § 194 ods. 6 Obchodného zákonníka členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili.

Z uvedeného vyplýva, že v prípade vzniku škody tretej osobe vzniknutej v dôsledku činnosti akciovej spoločnosti nie je povinnosťou tejto tretej osoby skúmať, kto, resp. ktorý riadiaci pracovník akciovej spoločnosti túto škodu spôsobil, pretože akciová spoločnosť má ex lege objektívnu zodpovednosť za túto škodu voči tretej osobe a ručí za ňu celým svojím majetkom. Až následne nastupuje objektívna zodpovednosť členov predstavenstva za túto škodu voči akciovej spoločnosti, ak vznikla porušením povinnosti v ich riadiacej pôsobnosti, za ktorú (škodu) zodpovedajú neobmedzene v celom jej rozsahu.

Vzhľadom na uvedené je zřejmé, že je nevyhnutne potrebné oddeliť zodpovednosť akciovej spoločnosti za škodu, ktorá by eventuálne mohla vzniknúť navonok tretím subjektom v dôsledku toho, že by akciová spoločnosť nesplnila svoje záväzky voči týmto tretím osobám na jednej strane, a na strane druhej internú zodpovednosť jej riadiacich pracovníkov (členov predstavenstva) voči samotnej akciovej spoločnosti za škodu spôsobenú akciovej spoločnosti porušením povinností v ich riadiacej pôsobnosti.

Vzhľadom na uvedené tak podľa ústavného súdu nie je možné stotožňovať, resp. kumulovať do jedného inštitútu zodpovednosť akciovej spoločnosti za ňou spôsobenú škodu, ktorá sa uplatňuje voči tretím subjektom, a tiež zodpovednosť členov predstavenstva za škodu, ktorá sa uplatňuje interne voči samotnej akciovej spoločnosti v rozsahu porušenia povinnosti v ich riadiacej pôsobnosti, tak ako to učinil navrhovateľ.

Dojednaním poistnej zmluvy o zodpovednosti za škodu je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu toho subjektu, ktorý je predmetnou poistnou zmluvou poistený. Inými slovami, v prípade ak nastane poistná udalosť na strane poisteného subjektu, a poistnou udalosťou je pri tomto type poistenia vznik škodovej udalosti, za ktorú je poistený zodpovedný, poisťovateľ (poisťovňa) uhradí do výšky poistného krytia túto škodu poškodenému namiesto poisteného, čím je v konečnom dôsledku chránený majetok poisteného pred výdavkami za náhradu tejto škody, za ktorej vznik je inak poistený zodpovedný.

V danom prípade už zo samotného označenia dotknutej poisťovnej zmluvy – „*Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti*“ – vyplýva, že predmetným zmluvným dojednaním je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu poistených osôb, ktorými sú v tomto prípade „*všetci minulí, súčasní a budúci členovia predstavenstva, členovia dozornej rady, prokuristi a riadiaci zamestnanci spoločnosti v zmysle bodu 6 osobitných dojednaní a ostatné osoby*“, takže v konečnom dôsledku je tak v prípade vzniku ich zodpovednosti za škodu voči akciovej spoločnosti v prvom rade chránený ich záujem a majetok, a nie majetok dotknutej akciovej spoločnosti, pretože majetok akciovej spoločnosti, resp. jej právo na náhradu jej spôsobenej škody, za ktorú zodpovedajú napr. členovia jej predstavenstva, je primárne chránené ex lege, a to ustanovením o zodpovednosti týchto osôb za túto škodu neobmedzene celým ich majetkom. Inými slovami, dotknutá poisťovná zmluva je uzavretá v prvom rade na ochranu poistených osôb (teda aj navrhovateľa), a nie primárne na ochranu majetku dotknutej akciovej spoločnosti, tak ako to tvrdí navrhovateľ. Uvedené závery verifikuje napr. aj vyjadrenie jedného zo spolupoisťovateľov v danom prípade (t. j. jednej z poisťovní), konkrétne poisťovne QBE, ktorej písomné vyjadrenie (aj keď neúplné, pozn.) predložil samotný navrhovateľ, podľa ktorého poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi štatutárnych orgánov a ďalšími manažérmi „... *ochraňuje predovšetkým poistené osoby – toto poistenie im uľahčuje podstupovať závažné rozhodnutia za situácie, kedy zodpovedajú za škodu celým svojím majetkom a ich zodpovednosť trvá aj niekoľko rokov (po odstúpení / odvolaní z funkcie)*“.

Ústavný súd v uvedených súvislostiach pripúšťa, že sprostredkovane, resp. druhotne je dotknutou poisťovnou zmluvou v konečnom dôsledku chránený aj majetok dotknutej akciovej spoločnosti, a teda aj akcionárov, a to najmä pred prípadnými negatívnymi dôsledkami neželaného konania poistených osôb (jej manažérov), v dôsledku ktorého (napr. zámerné zbavovanie sa majetku, ktorým tieto osoby ex lege zodpovedajú za škodu, pozn.) by mohlo byť ohrozené reálne vymożenie splnenia si ich záväzkov voči akciovej spoločnosti v súvislosti s ich zodpovednosťou za nimi spôsobenú škodu, za ktorú ručia celým svojím majetkom (v tomto prípade by boli dôvodné napr. aj trestnoprávne dôsledky, pozn.), alebo napr. v prípadoch, keď by nimi spôsobená škoda, za ktorú zodpovedajú, výrazne presahovala výšku majetku týchto osôb (v tomto prípade by boli dôvodné napr. aj

ustanovenia o spoluúčasti v poistnej zmluve, pozn.) a pod., avšak tento účel dotknutej poistnej zmluvy je len podporný a nemožno ním bezvýhradne odôvodňovať jej uzavretie, tak ako to tvrdí navrhovateľ.

Uvedeným sekundárnym účelom dotknutej poistnej zmluvy, t. j. účelom spočívajúcim v druhej ochrane majetku akciovej spoločnosti, a teda aj majetku akcionárov však možno odôvodniť rozhodnutie akciovej spoločnosti uzatvoriť dotknutú poistnú zmluvu (ako poistník) v prospech osôb, ktorých zodpovednosť za škodu je touto dotknutou poistnou zmluvou primárne chránená (t. j. v prospech poistených), a tiež s tým súvisiaci jej záväzok platiť buď v celom rozsahu (čo je aj v dotknutom prípade, pozn.), alebo čiastočne aj dojednané poistné namiesto samotného poisteného, resp. namiesto poistených.

Ústavný súd však zdôrazňuje, že aj v tomto prípade, t. j. v prípade, keď sa akciová spoločnosť rozhodne (napriek štandardu, podľa ktorého si poistený v prípade poistenia svojej zodpovednosti za škodu platí poistné zväčša sám, pozn.) v prospech poistených uzavrieť poistnú zmluvu na ochranu ich zodpovednosti za škodu s cieľom chrániť aj seba zabezpečením vymáhateľnosti svojich škodových nárokov od týchto osôb a zaviazá sa za nich platiť poistné (buď v celku, alebo čiastočne), je potrebné mať na zreteli, aby poistným krytím v takejto poistnej zmluve boli zaistené iba také poistné udalosti, pri ktorých vznikne škoda výhradne iba pri výkone pracovných činností týchto riadiacich zamestnancov v rozsahu ich pôsobností.

Vzhľadom na uvedené tak dotknutou poistnou zmluvou, z ktorej platí namiesto poistených subjektov poistné akciová spoločnosť (tobôž ak ide o akciovú spoločnosť v 100 % vlastníctve štátu, bez schválenia a súhlasu tohto jediného akcionára, pozn.), by nemali byť poistené aj také škodové nároky voči riadiacim zamestnancom tejto akciovej spoločnosti, ktoré si poškodení môžu uplatniť priamo voči týmto riadiacim zamestnancom ako jednotlivcom, resp. ako voči fyzickým osobám, a nie voči spoločnosti, pretože ide o škodové nároky, ktoré nesúvisia s výkonom ich pracovných povinností v rozsahu ich pôsobností (napr. nárok na náhradu škody za príp. sexuálne obťažovanie, konanie o ochrane

dobrého mena fyzickej osoby, konanie o nároku na náhradu škody za ublíženie na zdraví mimo výkonu práce, nároky zamestnávateľa voči riadiacim zamestnancom na náhradu škody z pracovnoprávných vzťahov, napr. za škodu spôsobenú na im zverených veciach, ako aj trovy týchto súdnych konaní a pod.). Uvedené však dotknutým riadiacim zamestnancom akciovej spoločnosti nebráni, aby si sami pripoistili svoju zodpovednosť aj pre takéto prípady, avšak v tomto prípade sú ako poistení povinní znášať poistné sami zo svojho, nie z majetku akciovej spoločnosti a bez jej súhlasu (tobôž, ak ide ako v danom prípade o majetok štátu, pozn.).

Aj v posudzovanom prípade navrhovateľ ako predseda predstavenstva uzavrel v mene dotknutej akciovej spoločnosti dotknutú poistnú zmluvu na poistenie aj svojej zodpovednosti za škodu, v rámci zmluvných dojednaní ktorej bolo dojednané aj poistenie takých škodových udalostí, poistenie za ktoré by mal v zmysle už uvedeného znášať zo svojho sám navrhovateľ, resp. sami všetci poistení. V tomto smere sa možno stotožniť so záverom výboru, že uzavretím dotknutej poistnej zmluvy navrhovateľ získal na úkor verejného záujmu osobný prospech, pretože osobným (majetkovým) prospechom nie je len to, o čo by sa majetok dotknutej osoby mohol zväčšiť no nezväčší sa, tak ako to poníma navrhovateľ (t. j. nie je to len suma, o ktorú by si navrhovateľ polepšil, keby sa priamo jemu, a nie akciovej spoločnosti vyplatilo poistné plnenie z poistnej udalosti, tak ako sa bráni navrhovateľ, pozn.), ale osobným (majetkovým) prospechom je aj to, o čo by sa majetok dotknutej osoby mohol zmenšiť, ale sa v konečnom dôsledku nezmenšil (t. j. osobným majetkovým prospechom je aj suma, ktorú takýmto spôsobom navrhovateľ ušetril tým, že za poistenie svojej zodpovednosti nielen za škodové udalosti súvisiace s výkonom jeho pracovných povinností v rozsahu jeho pôsobností, ale aj za škodové udalosti nesúvisiace s jeho pracovnou pôsobnosťou neplatil poistné sám zo svojho, ale ich za neho platila dotknutá akciová spoločnosť, pozn.).

V tomto smere neobstojí ani obranná argumentácia navrhovateľa, podľa ktorej dotknutá poistná zmluva z 13. júna 2012 bola predmetom verejného obstarávania, „... ktoré sa realizovalo niekoľko mesiacov...“, pričom on „... nebol... členom predstavenstva, ktorý by schvaľoval predmetné verejné obstarávanie...“, a teda z tohto dôvodu by nemal byť ani

sankcionovaný za jej uzavretie (navrhovateľ neuviedol žiadne konkrétne dátumy, napr. začatia verejného obstarávania a pod., a táto jeho námietka je formulovaná iba vo všeobecnej rovine, pozn.). Podľa zistenia ústavného súdu zo spisu výboru sp. zn. 004/13 navrhovateľ bol členom predstavenstva dotknutej akciovej spoločnosti od januára 2012, a to v čase od januára do apríla 2012 v pozícii jeho podpredsedu a od mája 2012 zastáva funkciu jeho predsedu. V tejto súvislosti je však podstatná skutočnosť, že navrhovateľ predmetnú námietku prvýkrát uplatnil až v konaní pred ústavným súdom, avšak vôbec ju nezmienil vo svojom vyjadrení z 20. februára 2013 adresovanom výboru, ktorý sa tak nemal možnosť s touto námietkou navrhovateľa vysporiadať, preto nemohla byť ani predmetom prieskumu ústavným súdom.

Preskúmaním návrhu navrhovateľa ústavný súd dospel k záveru, že konanie navrhovateľa bolo v rozpore s čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, preto ústavný súd návrh navrhovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnený (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a rozhodnutie výboru potvrdil (§ 73b ods. 3 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2014